

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

203324

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาระบบการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส

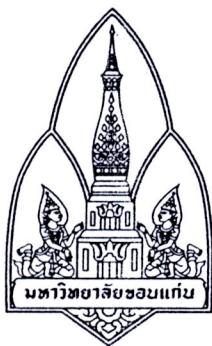
PARTICIPATORY ACTION RESEARCH FOR DEVELOPMENT OF
STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEMS
IN EXPANSION SCHOOL

นางสาวอัจฉราวดี สุขชัยบวร

จิตวิทยานิพนธ์ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2553

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาระบบการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส

PARTICIPATORY ACTION RESEARCH FOR DEVELOPMENT OF
STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEMS
IN EXPANSION SCHOOL

นางสาวอจรรย์ราตรี สุขชัยวรร

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2553

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส

นางสาวอัจฉราวดี สุขชัยบรร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

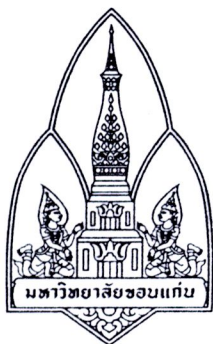
พ.ศ. 2553

**PARTICIPATORY ACTION RESEARCH FOR DEVELOPMENT OF STUDENT
CARE AND SUPPORT SYSTEMS IN EXPANSION SCHOOL**

MISS ATCHARAWADI SUKCHAIBOWORN

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
IN EDUCATIONAL PSYCHOLOGY AND COUNSELING
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2010

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หลักสูตร

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์: นางอัจฉราดี สุขชัยบรร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์: รศ. มัลลวีร์ อุดลัดพัฒนศิริ ประธานกรรมการ
รศ.ดร. นันทนา กล่อมจิต กรรมการ
ดร. สัมฤทธิ์ กางเพ็ง กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. นันทนา กล่อมจิต)

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นม้าย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

อจธราวดี สุขชัยบรร. 2553. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รศ. ดร. ฉันทนา กล่อมจิต

บทคัดย่อ

203324

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนบ้านหนองสูงวิทยาคาร โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
(Participatory Action Research: PAR) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษา
ข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) การใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
และ 4) การประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละขั้นตอนมีการดำเนินการ
ต่อเนื่องเป็นวงจร 4 ระบบ ได้แก่ ระบบวางแผน (Plan) ระบบปฏิบัติ (Action) ระบบตรวจสอบ
(Observe) และระบบสะท้อนผล (Reflect) โดยมีผู้เกี่ยวข้องคือ ผู้บริหาร ครูแนะแนว/ครูที่ปรึกษา
ผู้ปกครอง และนักเรียน มีส่วนร่วมดำเนินการวิจัยในทุกขั้นตอน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา
ครั้งนี้ คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนหนองสูงวิทยาคาร จังหวัดขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้ในการ
วิจัยครั้งนี้ คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกต เครื่องบันทึกเสียง และแบบประเมิน
ประสิทธิภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกิจกรรม
หลักทั้ง 5 กิจกรรม แม้ว่าจะยังไม่มีผลสัมฤทธิ์ในกิจกรรมของการส่งต่อ แต่ได้สร้างความตระหนัก
ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบว่าหากไม่สามารถช่วย/แก้ไขปัญหานักเรียนได้ควรที่จะส่งต่อให้บุคลากร
อื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน นอกจากนี้โรงเรียนยังได้วางโครงการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน
และแก้ไข ตามปัญหา/ผลที่ได้จากการคัดกรองนักเรียน ซึ่งจะได้ดำเนินการในภาคการศึกษาต่อไป
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูแนะแนว/ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง
นักเรียน และนักเรียน ได้ให้ความสำคัญและรับบทบาทหน้าที่ของตนเองในเรื่องระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนตลอดจนสนับสนุนและช่วยเหลือกัน

Atcharawadi Sukchaiboworn. 2010. **Participatory Action Research for Development of Student Care and Support Systems in Expansion School.** Master of Education Thesis in Education Psychology and Counseling, Graduate Khon kaen University.

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Chantana Klomjit

ABSTRACT

203324

This research is aimed at studying the results of the development of the Student Care and Support Systems, dedicated to those who are studying at Baan Nhong Gung Wittayakarn School. The research is conducted with the aid of the Participatory Action Research which includes 4 research processes: 1. study on Basic Information, 2. development of the Student Care and Support Systems, 3. use of the Student Care and Support Systems and 4. evaluation and Improvement on the Student Care and Support Systems. Each of these processes will be also done under the 4 system bases including Plan, Action, Observe and Reflect with participation of the school's directors, counselors/advisors, parents and students in the whole processes of the research. The target for this study is students who are gaining secondary education at Baan Nhong Gung Wittayakarn School in Khon Kaen province; while the tools of this research are an interview record (written), an observation record (written), a tape recorder and an evaluation form of the Student Care and Support Systems' effectiveness, whose reliability is at 0.95

The result of this study found that the school has done The Student Care and Support Systems cover all 5 activities. Even though transfer activity was not complete, the school has encouraged related people to realize if they could not help/solve problems they should transfer to other personnel both inside and outside the school. Besides, the school has set the project for the next semester to develop, promote, solve and prevent problems by considering the consequences of the student selection based on the criteria. Participation of the school's directors, counselors/advisors, parents and students realize the importance of the Student Care and Support Systems, know their roles in the system as well as support and help each other.

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับทุนอุดหนุนและส่งเสริมการทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

งานวิทยานิพนธ์นี้ขอมอบส่วนดีให้บุพการีและคณาจารย์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณา คุณเล เอาใจใส่ สนับสนุนแนะนำ และให้ความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ฉันทนา กล่อมจิต ตลอดระยะเวลาดำเนินการวิจัย เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ถูกต้อง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์มัลลวีร์ อุดลวัฒน์ศิริ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ดร. สัมฤทธิ์ กางเพ็ง ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ได้สละเวลามาเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้ให้คำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณพ่ออนันต์ สุขชัยบรร และคุณแม่วิไล สุขชัยบรร ที่ได้ดูแลเอาใจใส่ให้ความรัก ปลูกฝังให้มีความขยันหมั่นเพียร อบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยมีแนวทางในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ท้ายที่สุดขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา รุ่น 2 ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ ขอขอบคุณ คุณสุริยะ แซ่ตัน คุณสุวิศา คำผิว และคุณชลรัศมี ชูกร ที่สนับสนุนให้กำลังใจ และความช่วยเหลือในการทำวิจัยมาโดยตลอด รวมทั้งบุคคลที่ไม่ได้กล่าวถึงทั้งหมดที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

คุณประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา อาจารย์ ที่มีส่วนสำคัญในการประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

อัจฉราวดี สุขชัยบรร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
คำอุทิศ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์การวิจัย	5
3. ขอบเขตของการวิจัย	5
4. นิยามศัพท์เฉพาะ	5
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	8
2. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	19
3. แนวคิดและการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบ	34
4. บริบทของโรงเรียนบ้านหนองกุงวิทยาการ	39
5. กรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส	40
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
1. รูปแบบการวิจัย	41
2. กลุ่มเป้าหมาย	41
3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	41
4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	42
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
6. วิธีดำเนินการวิจัย	46
7. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	64

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	67
1. ผลการวิจัย	67
2. อภิปรายผลการวิจัย	85
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	90
1. สรุปผลการวิจัย	90
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย	96
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	102
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	103
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	106
ประวัติผู้เขียน	161

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบงานวิจัยแบบดั้งเดิมกับงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	24
ตารางที่ 2 แผนปฏิบัติการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองกงวิทยาการ	56
ตารางที่ 3 สรุปผลการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองกงวิทยาการ จากแบบประเมินพฤติกรรม (SDQ)	75
ตารางที่ 4 สรุปผลการคัดกรองข้อมูลทั่วไป นักเรียน โรงเรียนบ้านหนองกงวิทยาการ	76
ตารางที่ 5 ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของแบบประเมินประสิทธิผลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	78
ตารางที่ 6 ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของแบบประเมินประสิทธิผลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม	82
ตารางที่ 7 ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของแบบประเมินประสิทธิผลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านนักเรียนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง	84

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กระบวนการวิจัยแบบดั้งเดิม	22
ภาพที่ 2 แบบจำลองกระบวนการวิจัยที่เป็นวงจร	23
ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อ พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส	40